

Субу күннэргэ «Чурап-чап» союхоз тус-тусна арааста. Килээнчилэр байһынай, манаайыстыбанан, ырыаахтар, арэнднай, предпринимте буолан ыраах-быгытара. Оттон улахан түмүктөр, берилэр, түйөһөр бэйэлэрэ тусна салаалыһаач, бухгалтериялаах, асчелнай суеттаах биригээдэлэргэ кубулуйдулар. Манаан баран кинилэр ары барыртан киннэ-нэ салаалыахтара үһү, этти тармакчаларын тухуу ааттыаһылар өссө адыан ситэ-хоту бөлү-лүк. Билитин сирдари-нтарын чуолгайдыхтаах-тар, байыдарын-дуолларын аччелтихтээхтэр, быһата, үтүктэрэ, быһаарылла-тык болтуруостара алдох. Арай сирин огорооччу-ру тутуспутунан бэйэлэ-р хаалбыттар. Кинилэр тусна испэтибэн, былван-чалан баран быһыл ту-хуулаах культуралары 250, үлөһүннээх аһылыкка оһоһа сиилэскө анаан күөх үлүүнү 370 гектарга аһарта диэн биһр санаара кыһыттар. Ааспыт сыһа союхозна Г. М. Макаров аһылааччылаах үрдүк үү-үлүү шенотун үлөһиттэрэ тораахтаах культуралары 100 гектарга манаанар, 63 тонна көмүс туорагы кыһыттар, оройонто аһылааччыларын тахсы-тыттар. Ити түмүктөр бы-һыл аан бастаан бэйэлэрэ үһнэрибит сизмэлэринин аһылаачы мытар ымахта-нылар. Урукку сымлар үрдүк сүүрбөтилар-көп-тө-лүк, көрдөспөтүлөр-аа-т-таспатылар. Ити Сымлар бурдугу үһнэриэччилэрин бастагы бөччүмнээх сити-бинилэрэ днээххэ наада.

Билитин 170 тонна сиз-мэлээхтэр. Ити ыһыттан 134 тонната абыс, 20 тонната днээһиннэ, 10 тон-ната салднэһинэй, 6 тонна та торох. Итин таһынан 30 тонна эбис сизмэтин атын хаһаайыстыбаларга атылылабыттар. Туорах-таах культуралары Г. М. Макаров салыйар үрдүк үлүү шенота манаар. Кинилэр бөһмөлөр, биһр Т-150, биһр ДТ-75, биһр МТЗ трактордаахтар. Ки-нилэр ты хаһаайыстыба-тын холбонор массына-ларын таһынын, өрөмүөн-нэһини өссө бу күһүн ыһыттытара. Бурдугу үһ-нэриэччилэр сага техни-каны булуу мараабытын, ыһыан атылаһар ымах-тарга суоһун таба өйдөөн, бырадыллыбыт, туһала-рыттан тахсыбыт массы-налары таһыланан, сал-пааһа чаастарын оһтон-ма-тан тоһонон чолугар тү-күрүннөн дьарыктамын-тара ханьса да сыла буол-ла. Байыныларын күрүө-түн бэйэлэрэ туталлар, көрөллөр-харабаллар, ыһ-һынын поһому таһаллар. Субу күннэргэ сизмэни быраастыаһаллар, агарын лэригэ бүттэ.

Оттон сүөһүгэ сүмэһин-нээх аһылыкка, сиилэскө анаан күөх аһылык кол-лективной предпринимтелар, биригээдэлэр бэйэлэрэ аһылааччыларга быһаар-быттар. Холобур, Уһун Күөл биригээдэтэ күөх үү-

Отгон сүүнүгэ сүмэни-
нээх айылыкла, снлээсн
агаан күөх ыһымы кол-
лективныйн предриятиелар,
биригэдэлэр бэйэлэрэ
ыһыналларытар быһаар-
быттар. Холобур, Уһун
Күөл биигэдэтэ күөх үү-

Хайзайыстыба нийслэл болой агрономунан байнал байне сэлэн үлэлтэр Н. П. Чигинсаров хэлсиринэп, бурдугу нийн сиритэр аналан ыһын өсөө дэбэн кыадла илик. Рынонар тыһа бу адабылал турдаһа итинтэн хомо-буохха эрэ сөл. Бийыл совхоз 250 тонна бурдугу калрга бидланшар. Итинтэн 170 тоннаын эбирилги ыһыга алаан уурада суоттанар, онтон ордугун ыһах сүөлүгэ уонка сэлтэга эби аһы-лыкка биэрэр санаалаар. Ити аата эбирилэһинэп сойа үүннэрбит бурдугу нан хаачыйыттан буһа-тын ыраах турар эбирилт. Көрөртүт курдук, селантэр бурдугу сир' эмиз уруккуларинымы, сүөлү сиритэр эрэ аналан ыһал-ларан улахан «үтүгэр» аа-дылан олоһоллор. Совхоз бидини техника өртүгүн бдлача кыахтаах, сирит оңоруунан дьарытаннар оһыттайх үлэһиттэрдээх, ласпыт сэлга чэпчэки сьа-нара өсөө икки көйбайны эби булуммута, кыһан-нахтарымы сирит таһаста-

Совхоз ааспыт сылта
обуруот астарын 2000
кн. метртэ үүнэрбит ээи
буолларына, быылт 1000
кн. и былааннаабыттар,
хортуспуу олодор ту-
һунан түһээн даҕаны бат-
таһнаахтар. Того итинни
даһамыттарын туһунан
ыйыталаһыта агроном
былырыын обуруот аста-
рын үүнэрингэ сорудах-
тарын аһарбыттарын куо-
һур туттан, быйыл даҕаны
толорор кыахтаахтарынан
өһнөр. Оттон иэни былы-
рынынгытаабар иэни тө-
гүл ырайах обуруот аһа
үүнэрриллэхтээдин тол-
куйдаабатыра буолуо диир-
гэ иэргэһэй. Быһата, аас-
пыт сыллалта үүнэрбит
огуреулар, помидордара
атыта барбакка эрэйдэ-
битэ сүрэхтэрин салытын-
нарбыта чачын. Ол иһин
иһимылдарын иэни икки
тогун аһамыттарга куол-
кай. Билигин төһө кыах
баарынан аһы-үөлү дэлэ-
тэрит оһугар тутах
өһүгүн санаанан салыта
рарбит барыбыттар ох-
суулаадын өйдүүр кэм
мунт кэллэ.

«Чурапчы» совхоз туо-
рахтаах культуралары
250 гектарга ыһаада
оруоха бэхсэмнэр. Оттог
нэһилиэтинньэни хааччыыйы
бастаан уочарат тутуу
луохтаада итүүтэ хаал-
быт астынарбат.

С. АЛЕКСЕЕВ.

Биринчи Николасий Трофимович Бахсы совхоз Чыаппаратаагы отделениетигар ууправляюцайынан үлөөлүбита сыл буолан эрер. Бу кылгас кэм иһинер үлөни таба төрийөн дьон сарты итэргэлини ылла.

Ыйыл 243 ынах сүөһү 5 хотукунан кыстаан турар. Ыанньыктар Лыткин Константин Кожеватниович арендай биригээдэттөр сыһыарыллан тураллар. Сүбөн сүөһүлэри Андрей Иванович Пестряков арендай биригээдэттөрөпөр.

сыйыл өлбүт. Ол иһин Ленинградтан 120 сыйылы атыылаһан азалыбыттар. Тыһы сыйыл ахсаана 160-ка тиийбит. Олохтоох сыйыллар төрөөн эрээлэр.

Ыйылды кыстыгы трактордар санныларыгар сүтэн туораттылар диэтэххэ, омул буолуо суоҕа. Намынан Нуотаранан сырдыгини сүүрдүлөр. Трактористар командировочнай экин дьэммитти сита төлөөбөттөр дииллэр.

—Дэ итиниз маньыс сүтөчкэй 70 солк. буолуохтааһын. үлүккүлүү.

Ааспыт ый түмүгүнэн 142 ыйырай төрөөн, сүөлү кун-түүн эбиллэ турар.

—Олпут бүтэм, найга
57 уулаах ынары, 64 би-
ни ыалга түнэттибит. О-
суофунан 2-лин куул кам-
биткорму бизэдибит. Дуо-
габар быыытынан, сайын
устата 1400 кг үүгү ту-
гардахтарына, ынахтарын
атмыта бүтэр. Ылбытта-
рыгар үөрүн олоробут.
Быыыл олтообут олпутун
бүтэрдибит. Сайыт устата
Салбаңга, Модуна 510
тонна оту оттоон тайы-
ныбит. Нуогаана 280

тошнамын орлогоо эрлийг-
тэргэ 90 тонна арендабын
гын төлөөтүүт. Кэзх
тэргэнтгэр, кур изэптэн
колбоон, 100 тонна нэсэ
ннэрэн олоробут. Бу күн-
нэргэ Намтан чааһынай-
дартан кэзх кэсэстэнн
ыла олоробут да, баһы-
лыктара бэйэлэрэ сугаа-
ры гынн бобон кэбистэ.
Дылы туоруурбугутар
эсэ да 170 тонна от
наада.—днр управляю-
дай.

Фермада механизаци-
дизин мэнигир, барыта —
илин үлэгтэ. Сүөхүлэрин
ыалга кобурэтэн солбук
ианьнысыттаймыт т а р.
Онон сүөсүхүттэр оробул
дизин сага билэн праллэр
эбит. Совхозтары мһар
аһдаан үлэгэ-хамнаса өх-
суута дьэ намыраан эрөр.
Бу дойдуга колхоз эр-
дэртэн саһал нигинтинэн
дарынтаналлар. Быды-
рылган шарыны түрөн элбэ-

саһыя олбүт. Ол иһин Ленинградтан 120 саһылы атыһаһан ажалбыттар. Тыһы саһыа аһсаана 160-ка тыйыбит. Олохтоох саһыллар төрөөн эрэллэр.

Быйылгы кыстыгы трактордар саныларыгар сүтэн туораттылар диэтэххэ, омул буолуо суоҕа. Нимыһан, Нуотаранан сирдигинин сүүрдүлэр. Трактористар командировочнай ээни дьэммиктин ситэ талаабетер диниллэр.

—Дың итиниз маанысы суточнай 70 солк. буолуохтааҕын, уруккулдуу, 30 солкуобайынан төлүүнүлэр, Гостиничнай диэн экономистар туора сотолор. Отделение 18 триктордаах, бары санаттык соҕустар да, нагрузкаларын тулуйбакка, соторусотору илэи мостара, подвесналара баран залычта көрдөһө сүүрүргэ күһэлэбэт. Солярка ырытыр буолла, оной хайдах эрэ кыстыгы туорукпутугар дьэри эби уматык фондатын көрөн оройуон таһымылаах совхозуон өйүө диэн кэтэлэбэт. — Диир Никонкий Трофимович.

— Бәйз сирин туғаным-
га туох үлэтэри ыытабыт?

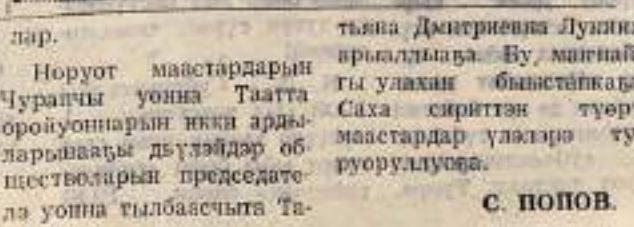
— Үс сэлтэн бэтгэх элбэх сыллаах оту ыһынабыт. Бэлдэриыын 200 тоннаы ыһынабыт. Арыы Тийкэ 180 гектар, Куулдэаа 67 гектар, Дьаппараалдэаа 56 гектар оһоһуулубут сирдээхтэ. Сааскы ыһына бэлэмнэни баһыһаларбытыгар хаар чигэттибит, балбаах ыһлэра сылдьабыт. Техникабыт үкээ от таһынаыгар сылдьар буолан, үтүрүттэринилээх.

Түмүктөн эттэххэ, бахыдар кыстыгы этөг-нэ туорууларыгар 170 тонна от, трактордарыгар солярка наада абт. Бы-Ылыгы дамыты уу эрэ бы-ныр туруктаах, уу кэл-ботөрүнэ дэриэбинэни ту-туспутуйан иһэр уута суох кэһэн күкүрүүдлэригар күһэллэр буолбуттар.

Н. МОНАСТЫРЕВ.

Бу хүннэргэ оройуон оройуон Бочуотунай администрациятын бэлхэеэ грамтатын туттарда уйна-
дыга Н. С. Сивцев «Сыл на физик үлэтиир каби-
бастын учуутала» респуб- нетын огорууга анаан
ликаатааи конкуре кыт 50 тыһыянча
быһаалааи Г. М. сохуобайдаах үбүниэ көмө
Игорлевы көрүстэ. Олоо огорорун иһитиннэрдэ.

Истибаттар Бүтүн Россиягазы Кичи управленнеларын тарийнтинин Москва куоракка муус устар 10 күнүгэр дүүлэйдэр юруоттар ички ардыла-манаагы жатнаайгы быы-апкалара бар-дын кө-үтүгөр аһмалдыга. Бу-тахан түбүгүгө Чурап-еттан Одулууун ички-өггөн олохтоого, тигир-онна номус ууһунан-тиник биллибит Дмит-ий Егорович Сибиряков-онна Чурапчы олохтоого,-ионорна, саха нацио-най танаастарын ти-иастара Гликерия-инисьянин Петрова-ны ылар буолду-

Москва. Кызыл Пресс
нан бастаан ирбэт төг
уусулоубуйатыгар тутуу
мытарга аһамыт «Эко
нхминстрой-92» быыста
ка аһылына.

Россия хотугу өртүтөр сага оройуоннары баһылааһыҥҥа, хөстөнөр бийдар сытар сага сирдэрин туһаҥа таһаарыҥҥа илэдьиһи бу быыстаппакка тирээн турар суолталааһы оҕороллор. Хотугу дойдута үлээтэҥчиллэр дьыһа өртүтүни хаччылыһыларын тупсарыҥҥа, олохторугар-дьахталарыгар табыстаах быһыһынайгыны үөскэтүүгө көмөлөһүбүдүккө.

Снимок: ханжык бада
рар климатической усу
луобуйада үдөлнор «Ков
ровец» 30-4225.

Оройуон Советын
депутаттарын иктилэригэр

Народный депутаттар XXI ыгырылыах оройуоналарьы Советтарын X сессиятын 1992 сыл нууе устар 14 күнүгэр сарсыарда 10 чаастан ыгыларга. Сессия көрүүтүгэр киллэригэ:

1. Оройуон 1992 сэл никис кварталын бюджетын бырайыагын туһунан. Дакылаатчыт — оройуон администрациятын баһылыгын солбуйааччы П. Г. Кириллин.

Оройуон Советын сессиятыгар оройуон Советын депутаттара, сельсоветтар председателлэре, нөһүдүкүтөр администрацияларын баһылыктара, хаһаайыстыбаннай уонна государственнай тэрилтэлэр салайааччылары ыгырылаллар.

Оройуон Советын председателэ:
М. СИБИРЯКОВ.

Сенсацыйа батыйна, өйтөн була-була арааны суруйуу пайаа элбээтэ, эдэрдэргэ модага кубулуйда. Ойно көбүрүн сорох кырдыаастар, ололоругар түһүн, итиннэ ыһтыысталар. Ол эрэри өйдөөх-санааларын олохтоохтун туһут дьон, кырдыаастар, кыларыйан турар кырдыаа, чуолкай бэйэ билэр хаччыларын эрэ суруйуохтарын сон этэ. Оннук санаада коллегам М. К. Попов «Сахаада» хайыат 1992 сыл кулун тутар 11 күнүгэр «Кыайбыттар кыраас-кыламыктары, оттон кыайтарбыттар кырымыска турбуттары» дьин ыстатыйатын ааран баран кэллим. Кини «гражданский сэрин сахада адалбыт ыар содууларын «дөнгө кырдыаастах остуоруйатын суруйдум» дьэбит да, сыысыкта, историкты түн-тан букуйбуту сүрдээх.

Арааччы, ону бэйэҥ сыыһаада, ол манчыгар!

1. М. К. Попов суруйарынан, Риданскай этэрээтэ 1918 сылга Якутскайга кэлэн Колчак былааһын сууларбыт үһү. Дьингэр, Колчак былааһа Саха сириттэр 1918 с. сэттиннэ олохтоомуту. Очтотугар хайдах олохтооо илик былаас үөһү эрдэ суулуорбай?

2. Кини суруйарынан, 1918 сылтан 1921 сылга дьэри «Саагыбар тарым-мискиит—Советскай былааска утары туран эрэбит»,—днн-дн дьону тут-тута хаайан, суута-сокуона суох ытыалымалара. Үс сылы быһа бассабыыктар баһылаабыттарын, үс сылы быһа дьону ытыа-лаабыттарын күрдүк тахсыбыт. Дьингэр, Риданскай этэрээтэ кэлэн 1918 сыл от ыйын 1 күнүгэр Якутскайга ылан Советскай былааһы олохтообута уонна, 52 хонук, атырдыах ыйын 22 күнүгэр эстибитэ. Оттон Колчак былааһа 1918 сыл сэттиннэ 1919 сыл ахсынны 15 күнүгэр дьэри сыттан ордук баһылаабыта. Былдан турар, ол нэхтэ Советскай былаас суох. Риданскай, Колчак, Лебедев уонна Авдеев (мүг саатар, Агеев да дьэбэтэх) Колчак сааһа Саха сириттэр олох да суохтара уонна суох дьон хайдах баһылык буолааларын өйүү көлбөт. Экиэ ити кэмнэ ревкомнар, чекалар, дружинылар үөсүбүттэрэ дьэри суруйар. Дьингэр, ревкомнар 1920 сыл кулун тутар 14 күнүгэр М. Аммосов Иркутскайтан телеграмматан тариллыбыттара уонна 1921 сыл ахсынны 3 күнүгэр бастык сьестарга буолбута. Оттон бөйбүдү дружиналары иһин улуустарга 1921 сыл күһүн үрүгүнэр иһиттөн ааһыан иһалларын истэн советскайдар көмүскөннэри тарыммистара.

Ыраахтаары офицера Коробейников уонна киннээх кытыысыт Колчак офицердара уо. д. а. Колчак столицатын Омскайы Кыһыл Армия 1919 сыл сэттиннэ 14 күнүгэр ыһытын кэмнэ Иркутскайтан 1921 с. кэлбиттэрэ. Риданскайы кытта эрдэ кэлбиттэрэ дьинэ олох сымыйа, хой бала.

Коробейниковтаах тох-суо (сэттэ буолбатах) буолан иһин күрээбиттэрэ уонна иһин пароходу тутан ылан баран 7 кыһылы орбуттара дьэри эмиэ олуккайдырда тийиллэ. Совет былааһа бас-сак Якутскайга 1918 от ыйын 1 күнүгэр, 1919 сыл ахсынны күнүгэр бүтэһинтээх олохтоомутун туһу-окуола ололорго да

Субуруускай картана Матрена Ивановна аҕата оҕон-норуу—Кыам ууһу уонна убайын Илья Петрову олбут иһин олутун үрдүгэр умса быраба-быраба бандыттар эттэбиттэригэр Илья сотору олбутэ, «Субуруускай оҕотун арад, олоҕо эһиби!»—днн-дн Кыам ууһу ыһыттар. Субуруускай то-ботун иһин үрүгүнэр улахан манча биэриэх буолан биллэрин таһаарбыт

тун туһунаа чып кистэ-дэнтэ тутуллубатада, ону бинити «Уот Субуруускай» дьэри кинигэбиттэр суруйан турарбыт. Уот Субуруускай этэрээтэ 1921 сыл ахсынны—ахсынны иһидарга Чөрөөххө, Чурапчыга ололорбута уонна 1922 сыл тохсунуу 15 күнүгэр куоракка көспүтэ. Солобуодада, Мабата сылдьабытада уонна ойно хайдах «хаан бэбөйү» то-луобай?

Амма Солобуодатыгар М. К. Попов аймактарын, дьонун (4 иһини) Субуруускай ытыалымалы дьинэ экиэ алдас. Солобуодада чекалар, ревтрибуналар Котрустаах. С. М. Аржаковтаах уо. д. а. бааллара. Ол командирдар Субуруускайга бас бэриммэт үрдүк дуоһунастаах дьон этиттэр. Кинилэр 1922 сыл тохсунуу-тан ыам ыйын 6 күнүгэр дьэри Солобуодада тө-гүрүктээһингэ түбөһөн ололорбуттара, ачытыла-быттара, эстэ сымсатытара, «Фоманы куустээх дьэри былчыгын иһиттэри, оттон Уйбааны кытыгырас дьэри атаары иһиттэри бысталаан баран, ый тухары хаайа сылдьабыттар, доһуруустуулаарыгар сирэй-харах, эг-сиги бүтүтэ суох ына кыр-быылара үһү» дннр. Аны кини толоолурууга баар эбэт иһиттэ оннук бодо-ломмут иһин Фома Уйбааны сүгэр (ол аата, хаамар кыада суох буол-лаа да), оттон Уйбаан сордоох көндөйдөтөн, тыа-да түһүн хаалбыт, ону назалерийскай атынан эки-рэтэн үө биэрэтэлээх Чапчыларга ситэн, саа-быллан хайыта сыһыан дьуулаабыттар» дннр.

Ама Солобуодатыгар олох сылдьабыта кини тыла — дьэрибнэ Амма өрүс хочотун ортотугар баар, чугас тыа суох, тула өртө кинэ да кинэ көнө хонгуу. Чапчыларга дьэри тыа дьэри олох суох, көнө сыһыны. Ити—бинрэ. Иһитинэн, атаары иһиттэри бысталаммыт, ый тухары кырбааммыт, аһа-батах иһин хайдах «көп-дөйдөтөн» баһыран ба-ран, «тыанан» кавалерий-скай сүүрүн аттаах дьон-у хаарыан үө биэрэтэ сиргэ куотан барарыт? Кырдыаастаах бадар-быт да иһин, төбөгө са-таан биһат. Кырдык, аймактарын ололорбут кини М. К. Попов ойно кыһылларга өһүрө боруок буолбатах. Иркутскайга үөрэнэ тийбитин көмөмөлөп уолаттар ку-лаак уола дьэри үгэи-хобулаан үрдэрбиттэригэр санаатыгар туһута чуол-кай.

Ол эрэри история, по-литика дьэри сүрдээх уу-тун, ылдычча кини таба быһаарбат. Дьин кыр-дыктаах историкты «су-рүдэ баастаах иһин» су-руйара «Чаллыбат дыа-да, Хааан да тус бэйэтин иһиттэригэр сөп түбөһүн-нэри субъективнайдык суруйуох тустаах. Туора,

онно тух да сыһыана суох, кинэ биллээх, ба-ламык иһин эрэ объек-тивнай историкты суру-йуун сон кин да дьэри бускубун, табакка сым-сыйып иһахтаах.

Ойнооҕор албах архин-най докумуоннардаах буол-дан баран, ололортон тус бөйбөһүн санааларыгар сөп түбэһэрин эрэ тала сылдьан булан ылар, су-бъективнай түмүктэри оҕорор сорох ученайдар эмээ бааллар. Оттон тух да докумуон суох, эт өйтөн ахтым суруйуу, би-лэбиксийин, ордун кыр-

дыаастарга, үтүө саар-бахтардаах. Тон да бэйэм билэбин дьэбиттэригэр иһин, бадарбатахтарын да иһин, алдарахтарын сөп. Ол кини бу иһин иһнээ дьэ-битэ үһү дьэри, олбут кини туоһулаах буолара өссө кыһаан. Кырдыаас иһин умнутаан буолар уонна кырылдах аайы умнутаана элбэбэт иһитин түбөһ-бит дьэбиттэр. Элбэх саас-таах иһин уһун үйэлээ-мит, ололор элбэти көр-сөр, элбэх событыелары букуйан холботолоон эһин иһиттэри сөп. Тус бөйбөһүн санаатын ахтытыгар эбон биэрэр, киннэтэр, тухтарар би-тэр холууннарар адымат-таах. Михаил Кеосовон-товин учууталлаан нуучча тылын үөрөһүтэ, 80 саа-һын ааһан баран арыл-хайуулан историктаан дьэ-риктанар буолбутун со-нурдаан ахтыт. Ол эрэри усах кэлээннэригэр дьэ-ригэр история даталарын букуйбутун сөбүлөбө-түн.

70 сылаабын кырды-аас иһин умнара-тэмнэре боруок буолбатах. Ойно-оҕор бинити дойдубутун салайыт өйдөөх арад дьэ-бит дьоммут арааһынай-дык ахтым суруйаллар. Хрущев, Микоян уола, Маршал Малиновскай Бе-рияны Политбюрога кэл-битин хайдах туһуттарын үө аһы араастаан суруй-буттарын ахтыбака да эрэ, ойнооҕор Советскай Союз уонна Россия сала-бааччыларга баара эрэ алта сылаабын, Горба-чев былааска киниритин, букуйаллара иһини бар-кыһаттар.

Төбө да «историяны са-наалы харайынан» кө-рүөххэ дьэбит иһин, буол-бут дьинтээх событыелар сымаларын, дьоннорун ту-һунаа сымыйаны суруйар-быт, суруйтарарбыт сиргэ суобаска биһат бы-һыны. Көстөн турар кыр-дыкты оро-манна ортоту-нан сымыйабылар дьэри тух ааттар? Ама да Субу-руускайы үһүтээн хо-лууннардаах бадарбыт иһин, усах кэлээннэригэр иһини киртитэр сыыба, «Сахаада» редакциялар Саха сирин историктаан, муу саатар, окуолаада үөрэтэр кээмэйинэн билэр иһин биэр эмээ көстүбэтэ-да тугун сүрэй, хомолто-лообой!

Н. Д. Субуруускайы 1938 сыл тохсунуу 1 күнүгэр хаайан икки сыл түөрт ыйы быһа «сиһиэ-гийэлээн» баран, 1940

сыл мууе устар 27 күнү-гэр сууттаннар, уо. д. а. Байкаловта кытта иһиттэ-10-нуу сыл хаайыты уон-на 5-тин сыл бырааһта-рын быһарга бирингэби-дөөбиттэр. Ону собуруу-аһынан, 5 сылга «тройкан-на» быһа уураахтан, оло-рон тахсыбыта. Ол уһун «сиһиэстийэ» кини «айыгыт-харатын» бары-тын—Нуотараа «табах от-тардан» ыйрай олуттун, хоту көмөмөлкэ ымыс-туундараа муһан олбу-тун. —Иһин троцкистскай бөлөбүн дьайыты дьэри-о. д. а. муһан буруй-даабыттара. Көр, ойно-суута-сокуона суох ол иһ-ини, бу иһитин ололор-тун дьэри буруйдаабах-тар да кини ырааһын көрдөрөр. Бука, тух эмээ баара буоллар бырааһан көсүлүттэрэ чуолкай. Су-буруускай дьонго үчүгээ сыһыанан ойнооҕор өс-төнүхтөөх баайдар кыт-та биллэлэрин манчык докумуоннар туоһулуу-лар: Колчак сааһа кини-тин хаалаары гыммыттарын баайдар муһнахтарыгар «бассабыык буолан, ол иһиттэ иһин охсуһар» дьэри хаайбака уураах-таабыттара. Иккис суол: 1921 сыллаахха II уонна V Хатылы иһиттэригэр үөрүүлээх муһнахтары-гар тыл этэ турдагына губекна телеграмматан тутан хаайа иһиттэ тах-сыбытыгар дьон ытасыт-тар уонна хаайытыга ук-туттаргар иһиттэригэр бүтүннүүтэ Субуруускайы бөсхөлүргэ көрдөһүү тү-һөрбөт. Кини Платон Ойуунускайга саага эконо-мическай политиканы то-лору сөбүлүүрүн, бу по-литиканы олохтоохтүгэ үтүө үтүөнү оҕоруом дьэри иһиттэ тылын биэрэн 1922 с. сайын дойдутугар тахсыбыта уонна биэс ый тойордообут, хаалабыт бандыттар Чурапчыга окуоланы, балыһаны уоттаан баран иһин кү-рүүлэригэр кинилэри кытта бүтүн улуустан баара эрэ түөрт кини бар-сыбытын туустарынан, бин-ны 1920—1921 сс. иһиттэ политическай үлэ-бит мааскаа дьинтэни-нигит эбит дьэри, дойдут-ун дьонугар дьинтэ эрэл-таах хаалбатагытан ула-ханын үөрэн турар, ИДНН таб. С. М. Аржа-ковка дакылааттаабыта. Ити да чыччылар Н. Д. Субуруускай кини быһы-тынан үчүгээ маймыла-рын, суобастаабын, дьэ-нуукабын, иһиттэнигэр улахан авторитеттаабын көрдөрүлөр. Улахан ма-нча да иһин иһин тоботун атыһаабахтара — бу эмээ элбэти этэр.

Бу ыстатыйабын ми-нини 1926 сыл атырдыах ыйын 7 күнүгэр эдэр ич-чанна аһаан суруйбут хо-лоонунан түмүтүөхтүн баардым.

«Саллар саас тухары Саха баатанан ололорут Саха оһук ыччата, Сайаас-дьэблэм

санааһынан, Саргылаах олохтун салахтатынан Сайда үөрөнөн иэ»,

Г. Д. ЕФИМОВ, сэрин, үлэ ветерана, Саха Республикатын культуратын үтүөлөөх үлэһитэ, Чурапчы оро-йуонун бочуоттаах гражданын

Тугун сүрэй, хомолтолообой!

Норуот чулуу уолун
усках кэпсэнинэн
тобо киртиэллэрий?

биллаллар. Ону, хомойуох иһин, М. К. Попов да, бө-чөттөөн таһаарбыт «Са-хаада» редакцията да бил-бөттөрэ олус сүрдээх.

х х х

С. И. Окоёмов, С. И. Жирков уонна мун «Уот Субуруускай» дьэри дьэ-дүс кинигэни бөчөттө-һинит. Ону суруйарбы-тыгар албах иһини парти-заны, билэр дьоннору, иһиттэ аҕатын В. Г. Куз-мины, кэргэни М. И. Субуруускайы, аймахтар-ын Кривошанкиннары кытта кэпсэппинит, албах архив докумуоннарын үө-рэппинит. Ойно биэр да иһин Субуруускай бөйбө-тэ иһиттэни-атааһын тут-тан биэр да бандытыт ололорбөтө дннлэрэ. Туһут дьоннорун рев-трибунала, чекистэргэ туттараллара, суута-соку-на суох өлөрөн иһин су-да дьэри кэпсэһиллэрэ. Ол туһунаа архивка экиэ тух да суох. Гражданскай сэрин сымаларыгар үрүг бастаанымнар Субуруу-скайга өстөнөллөрө, бул-даһаллара, ыһаҕыаллара. Кини чугас аймактарын, убайдарын П. Г. Криво-шанкинны (Воронов, оттон Эдыгээн волевкомун) Будунга ытан ололорбү-тэ, Иван, Василий, Семен Игнатьевичнары — Вол-тоно насревиномун пред-седатели уонна чилиэн-нэри — бандыттар ту-тутулаан Чычымакха быһылты дьайыбыттара. К.

ЕНА илин энэривээ би оройуоннары ууһу туруктаахтык хааччылыы бипуруоһа көпөтүнүнэн турбута ыраатта. Онуоха, Ленаттан бырахтарыыны сөргө, Суола урэх уутун салайан Төҥүлүтэ (Налга) түһэри саамый табыгастаах. Ити туһунан 1988 сыллаахха Саха АССР Министрдарын Советын Председателлэр уонна РСФСР Меморандумуна министигар суруйбутум. Ону Мелиорация министрэ Михеев өөптөөбүтүн аахпыт этэ уонна «Якутгипроводхоз» институтка Лена ити варианын бырайыакка (ТЭО) ниллэрэргэ сорууда табыта.

Мэнэ-Хаҥалас оройуонун М. Горькай аатынан агрофирма туруорсуутунан «Якутгипроводхоз» институт Ленаттан уонна Суолаттан Төҥүлүтэ (Налга) бырахтарыыга онгорбут конспектарыттан көрдөххө, Ленаттан Төҥүлүсү диэри 34 км, сметнэй сыаната 32 мөл. солк. эбит этэ. Ол аата 1 км сиргэ курбатын уурталааһынны уонна насоснай станциялардыын 1 мөл. солк. тэҥнэһэр. Онон Төҥүлүтэҥ Чыччан сийигэр диэри (46 км) ууну хачайдыыр системаны онорууга 46 мөл. солк. ороскуоттааһахтаах. Оттон Ленаттан Чыччанга диэри — 78 мөл. солк. Ити 1984 сыллаахы расценканын. Суолаттан 22 км усталаах сиргэ 500—600 мм диаметрдаах турбаларынан бырахтарарга суоттаабыт-

тар. Өскөтүн насоснай станция сайынны түөрт ыйга (120 хонукка) үлэ-лээтэбинэ 5 мөл. куб. м ууну бырадыахтаах. Оттон 1932 сыллаахха Төҥүлү 40 мөл. куб. м уулааҥа биллэр. Очотугар ити күөлү былыргы кизибигэр киллэрингэ 8-10 снл наада. Техническэй нормативтар көрдөрөллөрүнөн, сиргэ итин уонна салгыт-

оҕуһунан куораттаан иһи сааскы уһун күнтэн ордор-бокко хааман туоруурбун өйдүүбүн. Ити 1932 сыллаахха этэ. Очолорго 32,4 кв. км нэннээҥа, уута 140 мөл. куб. м тэт эбит. Онук бэйэлээх улуу күөл уолан хонууга кубулуйуо диэн түһэни даҕаны баттаппат этибит. Төҥүлү урууску күөлүн онугар билгини сана бөһүөлөк

саас ахсын быстах туһанарга уу олдохууохтаах. Оттон угут дьыл эргийдэринэ, ханаад уу аныгар хаалара чуолкай. Буор үлэтигэр тахсар хоромнуу комплекснай сметада киллэртэрэххэ наада. Итиннэ балаһынны суотугар үлэтин бөһө да күүһүн саҕалы туруохха сөп.

Амма уута снл ахсын

суоллаах, балаһа снбээс уонна электричество линиялардаах. Төҥүлүтэ ууну сааһы өскөтүүгэ ара Нэмэрэҥ, Арыйлаахха, Нуоратанаҥа, Чачыгыга уу тохтуохтаах уонна снбээс таһаарыллан водохранилищеда кутуллуохтаах. Онуоха аһаабыт курдук Кураанах алаас, Уол Эбэ, Намчыран сартастаҥа Куо-

Арамаһы урэднэн 7 км өскөтөн, онтон 8 км таһанар Намчыраныыга түһүөхтээх. Намча эһиэ водохранилищени үскэтиэххэ наада. Итинтэн таһанар Чыалларанан, Нэллм урэднэн, Балыктааһынан Ленага түһүөхтээх. Аһы Намчыраныыттан Бас Куо-лун урэднэн снбээс диэри 8 км өскөүөхтээх, онтон Арыы Тинт урэднэн таһанар Бөрө, Уһун Күөл, Кылэҥки, Кыдал бөһүөлэктэринэн, Наммара, Түөһү урэднэн Тааттага түһүөхтээх. Онон Чурапчы уонна Таатта оройуоннары сүрүн территорияла-ра ууһан хааччылыахтаах. Төҥүлү үһүө өртүгэр ууну хаһаанар тодоос-тоох сирдэргэ тутуллуохтаах быһыттар эрдэттэн чуолкайданыахтаахтар уонна үлэлэрэ биир көмгө саҕаланнахтаахтар. Уу саппаһын дэлэйдик хааччынар сыалтан Ленага уонна Суолаҥа улахан кыамталаах насоснай станциялары туруортуохха наада.

Онон Лена—Төҥүлү—Чурапчы хайысхатыгар биир көлөм бырайыагы тутуһан бары күһү, үбү биир сылгага түһэн туһаныахха уонна кылгас бол-доххо быһаара сатыахха. Төҥүлүгэ туруктаах ууну олорхотууһуна, илин энэргэ уу боппуруоһа сүннүһүн быһаарыллыахтаах.

Д. ЛАЗАРЕВ,
Саха Республикатын
поруотун хаһаайыстыба-
тын үтүөлээх үлэһитэ.

Уу туһунан өссө биридэ

СУОЛА УУТУН ЭМИЗ САЛАЙЫАХХА

Ита көтөн снл устата 50 см уу сүтүөхтээх. Итинтэн хаар-ардаа ууттутан 25 см чөлүгэр түһүөхтээх. Түмүгэр бырахтарбыт уун 40 бырайыана сүтүөхтээх. Онон 40 мөл. куб. м ууну бырахтардаххына 30 мөл. куб. м туһаныларга хаалыахтаах.

Суола үрөҥ тобус саалаарыныын 7 тыһ. тахса кв. км нэннээх сиргэ саас-үйө туһары Ленага бэйэтин уутун туох даҕаны көдүүһэ суох сункуйар. Ити ууну туһаныахха наада. Бэднээ водохранилищетыттан алаастар биллэлэрин хорон ханааллар, каскадтар, сифоннар көмөлөрүнэн Ленага ыппакка бүтүннүүтүн Төҥүлүтэ салайан түһэрэххэ. Суола угут сылларга өлгөмнүк суукуйар, итинтэн кырата 20-30 мөл. куб. м ууну быһа тутан хаалыахха сөп.

Төҥүлү эһи биһэр

үөскээбит. Көнөдөһүн, 1854—1884 сс. курдук угут дьыллар, уу мотуктар эргийдэхтэринэ, бөһүөлэҥи уу ылар куттала үөскүүн сөп. Чурапчы — Аллараа Востокх суолун трассатын буора, таһа тутуллуохтаах быһыты солбуйон сөп. Түмүк бөһүөлэҥи аһынааһы таас муостаттан Налтан эбээ түһэр көлүһү батыһа Сагалэй диэки көтүт, урдүн соҕус, уһун быһыты бул-дөөсөрүнэн астарыахха, оч-чобуна бөһүөлөк алаас иһигэр олорор курдук буолуо этэ. Итинни улахан көмөйдөөх быһыкка бурун атын сиртэн таһыы олус очооттоох. Мнэстэ-титтэн буор ылыллыбыт ханаала төһөнөн көтүтүт, диниттэн даҕаны, сөччонон уутун сытыһыта бытаарыахтаах, уолуута ачыһахтаах. Онон биир күрүс үлэни иһи «нуобаҥы өлөрөдүн». Ити ханаалга

эриэ-дэхснэ суох киирэр, ардыгар быста снһар. Онон 30-тан эр тахса км сытар Төҥүлүгэ Ленаттан уулуур табыгастаах. Амма сөнүүндэҥэ 190 куб. м ууну аһарар буолуһуна, Лена 17000 куб. м аһарар. Ууну Амматтан ылар түбүккэ 11 нэһилиэннэлээх пуун, ол иһигэр бастаан этапка 9, иккисэ 2, нэһилиэннээтэ, Таатта сүннүгэр олороччулары киллэрбэккэ турар, 3,5 тыһ. иһи хабыллар уонна Таатта үрэдн сүннүгэр эрэ нүөлсүтэр. Оттон Лена хайысхатыгар 21 бөһүөлөк, ол иһигэр бастаан этапка 15, иккисэ 6 хабыллар. Нэһилиэннээтэ, Төҥүлүгэ, Нуоратанаҥа, Мутудайы, Чурапчы снннннээтн, о. д. а. нэһилиэннэлээх пууннары киллэрэн турар, 18,8 тыһ. иһи, нүөлсүтүллэр иһиэ 10-нан тыһ. гектар. Ону таһынан онорбуулаах

хара үрэдн тардытыгар сыталлар. Ити үс алааска, быһа холуйан, 3-4 мөл. куб. м ууну хаһааныахха сөп. Төҥүлүтэн Нуоратана 20, Нуоратанаттан Чачыгыга 10, Чачыгытан Чыччан снһэ 16 км, Ленаттан уонсайа 80 км тахсыахтаах. Төҥүлүтэн Чачыгыга диэри уу 46 км өскөүөхтээх, итинтэн салгыы бөһөтэ сүүрүөхтээх. Араҥас үрэднэн, Куохаранан, Мутудайынан, Чурапчы снннннээтннэн Таатта үрэдн түһүөхтээх. Чыччан водохранилищетыттан сир ирэ илигинэ, сааскы халаан уулара киириилэрин тоһу-на, муус устартан саҕалаан, сифоннай ньымаһан ууну ыһыты мүлчүрүйбөт сорукупутуһан буолуохтаах.

Көнөдөһүн ити система-ны салгыы сайыннардахха, оройуон хоту нэһилиэнтэ-рэ ууһан хааччылар кыах-таахтар. Чачыгытан

Кинилэр да пайдаах буолуохтаахтар

Билигин кэтэх хаһаайыс-тыбаны сайыннары бары өртүнөн көбүдүөт. Бу ры-нон усулуобуйатыгар, дөй-дубут экономической өр-түнэн улаханнык айгы-раабыт көмүгэр саамый сөптөөх дин саныбын. Субу күнүгэр оройуон совхозтара кыра коллек-тивнай уонна бааһынай хаһаайыстыбаларга арах-сааларынан сир-уоту, баа-һы-дуолу үлэстэн барар. Онуоха олору үлэлэр аналдаах комиссиялар биир суолу учуоттуула-рыгар баҕарабын.

Урукку колхозтар бас-таан тариллаахтариттан чилиэннээк сылдыбыт, кээли совхозтар буолбут-тары да кэинэ үлэлээбит үгүс ырыдаастар, кыам-маттар билигин оройуон кинилэр олоролор. Кини-лэр төрөбүт түөлбэлэри-тэн, төрүт олорторуттан огдохтубут бириччинэлэрэ араас. Сорохтор ырыдах буолан, үгүстэр кырдыан үлэни кыабыттарынан, сорохтор оҕолорун баты-һан, сорохтор үлэҥэ аһа-һан араһыбыттар. Ону оччотооҕу сокуоннарга олобуран олордохтук нэ-сэтинэн, быһаарсан киир-бит дьон Кинилэри сорох кыһаан өйдөөбүт өртүлэ-рэ үлэттэн куоппунт дьон быһытынан сыаналыы-лар. Ол төрдүттэн алҕас дин саныбын. Урут хан-дан даҕаны техника суох, төлөбүр олор кыра өр-дөһүн элбэх көлөһүннэри-ннэ сыралары-сылба-тарын биэрбит ытык кыр-

дыаастар буолааллар. Ки-нилэртэн сорохторун урут үлэлээбит колхозтарыгар, совхозтарыгар өйдүүр, би-лэр дьон эмнэ баалара чуолкай.

Олохлут билигин кур-дук ыраабыт, сыана бө-хө барбыт көмүгэр очо-тооҕу үлэ ветераннара сүөһүлэниэхтэрин аста-ныахтарын эмнэ баҕарал-лар. Ол эрэри билигин кинилэр сүөһүнү булар кыахтара суох. Мнн са-һаабыт, ити дьонор хан-нык эрэ моральной өртү-нэн ылар буолаахха, сов-хозтар баайдарыттан дуо-ларыттан эмнэ тиксэр ирээтээх буолуохтарын сөп. Онон билигин сүөһү-тэ суох кинилэр хаан-уруу аймактара бу түгэ-һинэн хаһаайыстыба тари-нар кыахтарын учуоттаан көрөллөрүтэр этэбин. Ол эбэтэр совхозтар бүтүннү баайдара-дуоллара билигин үлэли сылдыар рабачай-дар уонна пенсионердар эрэ бас билиилэрэ буол-батах, онно урут дьин-чаччы ударнайдык, чэ-һинээдн үлэлээбит, дьон-сэргэ махтаһы, убааста-һылы млыт оччотооҕу колхозтаахтар өлүүдэрэ (пайдара) баара чаччы. Итин билигин үлэли сылдыар комиссиялар учуоттуулаара, дьин са-халы снри тутуһаллара буоллар, үгүс дьон мах-талы ыһыа этлэр.

В. ДЯЧКОВСКАЯ,
оройуон кинин
олохтооҕо.

Билигин олох снзринэн бэрт наһыл сырылаах, наһаалаах биридэ аары-ран-сурааһыан кэлэр поч-тада рынон ыар таһына аһылыгар көмүгэр дьон-сэргэ кыһалатын хайдах ырыһалаан өйдүүр са-һын, хайдах дьаһанан нэһилиэннээ эрэин чөл-чөтнөөх сөптөөх суолу иһи көрдүүр үс саһааач-чы туох санаалаахтарын аахтым.

«Кыым» бу дьыл нулун тутар 12 күнүгэр нүө-мэригэр Муома оройуонун «Исир» совхозун динт хорутуулаах толкуйдаах директора Н. И. Слепцов монологу илан көрүө-дүн. Кини ылыктаах, ысарылаах, киникни көрөр дьаһалтаах дьонун мааны салайааччы эбит диэн, туох даҕаны ылар-гэтигэ, албэх дөйбөҥ суох, урдүн сыанабылы биэр-дн. Бу дьаһаннаҥа үчү-гэһин, хорсунун, дьон-сэргэти кинингэ эрлэлэрэ өссө чингиргэр ылабы бнэрбитин, суолу-иһи то-булбутун эриэнкэһин. Чаччы уһуну-киһи ый-дагардар кинг далааһын-наах салайааччы эбит. Бастаан турар, дьон-сэргэти аһырыан хааччы-быт. Кэлэр үс сыла нэ-һилиэннээтн ачыһа-пат туһугар түүлээххэ эр-гитэн бурдугу, арыһын, саахары, чэһи, зернишели, о. д. а. аһы-үөлү буларга көсөһүт, өлүтүтүн тэһи-тэрэ сылдыар. Кыыл таба эһинэн сеп буолар гына хааччылаһы республика-га туруорсар эбит. Нико-лай Ильич: «...биир дойду-лаах эбээннэрим, сахала-рым, нууччаларым бары ааҥа көмүс тикстанан,

ТУОХ ДИИГИТ, ОРОЙУОНУМ ДЬОНО?

кинс бөргөһөлөнөн, саһыл саҕалаһан, тинг сонноһон баран, нуулунан харчыны сүгэ сыдыһан тайах маска ойонүөхтэрин, өлбүттэри ордугуруохтарын долуй баҕардаһым». — диэн олус ылыһарылаахтык этэр.

Итэҥэр иһи атахтаах-ха аһылыктан ордун күн-дү туох даҕаны суох. Тот-тоххо «Тойота» да, видео да баар буолуоҕа. Ол нэ-лин уочаракка тутуллубу-та саамый сөп. Хайа ну-гун, хаһан эмэ олох көнөө, ыйыллыбыт быа сөллөө иһи? Итэҥэйбн, эрэһэбин.

Ситини кытта даҕаспы-тынан «Кыым» нулун ту-тар 13 күнүгэр нүөмэ-ригэр народнай депута-тар оройуоннааһы Совет-тарын председателе М. Н. Сибиряков «Дьылдаһыт хайдах быһаарыабыт?» диэн интервьюта бэчээт-тэмнэт. Бурдугу үүнэ-рин уонна бэйни толору хааччыны кыаллыбатын туһунан Максим Нико-лаевич адыс сөһкө этэр уонна онуоха ылыһарыла-лаах ырыһылары биэрэр. Маньаха даҕатан өттөххө, бурдугу төһө даҕаны үү-нэрэ сатаабыһыт иһи, 3-4 сыла суох аһахпы-гар снбээһит чаччы. Этэр-гэ дьылы, аалбыт баһа ха-һан хоннор биллэбэт. Эл-бэхтин нэһэһэбит, тылбы-тын миннэһэбит эрэри, ити боппуруоска кыра эмэ ыйдаа өтөрүнэн көстүүх быһыта биллэбэт. Мак-сим Николаевич: «Бурду-гу күүскэ атылаһан бул-лаһытына эрэ дьон буол-лар туруһааһыт», — диэн

сөһкө этэр. Опытаах са-лайааччы сүгэ-балта тыла ылыһарылаахтык иһи-лэр. Толкуйдуохха, сыта-тура сыаналыахха.

«Саҥа олох» бу дьыл нулун тутар 17 күнүгэр нүөмэригэр «Байанай» түүлээгин таһыныаһыа» диэн оройуон старшай охотоведа, саҥа төрилл-бит «Байанай» булт-про-мысловай кыра предприя-тие директорынан бигэр-гэтиллибит Н. Д. Неуст-ровсый кытта хайаыт кор-респондента С. Смирнко-ва көпсөһүннэн аахтым. Николай Дмитриевич «Ба-йанай» булт-промысловай кыра предприяиыне тэ-римиктин, снл кинис квар-талыттан түүлээх таһас бастаан партиятын аһы-га таһаарар былаанна-һын туһунан өрө күүрэн олорон көсөһөбит. Оро-йуонга баар бултуур сир илорчу бас билэн соҕотох монополист буолбутун, нин даҕаны ороһор кы-ба суоһун туһунан суо-һурууа соҕус эһит. Итинни дьаһаныны оро-йуон администрацията, райсовет, гыа хаһаайыс-тыбатын управлениета бэрнэ өйөөбүттэрин туһу-нан этилибит. Онон пай-уган холбоспут соҕотох хааччылар тариллэбит рай-по ойороско аһыһылына. Оройуон пайыктыахтарын интернастарэ туора согул-лубута, адыһах кини хар-маана халыгыра оро-тугуллубута баркыһэтиэн эрэ сөп. Суруллубут суоруллубат, кутургуһа таптаабыт сиригэр тахсар

диэн бөргөн этиһи сава-тар дьаһал.

Максим Николаевич, эһит бурдуһун туһунан, хайдах күүскэ атылаһан булуһабыт, нэһилиэннээ-һи аһаҕаһын? Билигин оройуонмут түүлээхтэн ураты туох утары уунар-дааһыт? Сутаан охто ту-рар сүөһүбүт, сылгыбыт өттэрэ, дэбилиһбөт буол-бут үүһүт дуо? Хайа, бэ-һэбит киннэ эһититтэн, тооромос арыһытыттан илиһитин сөттоойобутуй. Оноһөөр республика са-лауһата бурдугунан, ча-һинэн, саахарынан хайдах хааччылары тобулбаһа олорор курдук. Бурдугу үүннэрэр иһи сирдэр ку-турга кыһаабыт солкуо-байга хараһарбаттара чач-чы. Бастаан 1942 сыллаа-һы алдархайы эргиллэн көрүүх баара.

Урдук итэҥэлитин илан снпкитингэр укта сылдыар араас таһыһаах депутаттар, быһбардач-чыларгытын аһатарга та-һыһанарга туох үлэни-хамнаһы ыһа сылдыаргыт туһунан Николай Ильич Слепцов курдук кинигэ-һө-толлуһаа суох этиэххит-саһарыаххыт, оноруххут-дьаһаһаххыт буолаарай?

Аһыһан-үөлүһэн хаач-чыһыга суолу-иһи тобу-дуохха аһылаах кинни күөннэ туттар кинилээх-пит дуо? Туох диигит, оройуонум дьонно?

И. СОБАКИН,
педагогическай үлэ
вотерана.

Хадар.

